

Behandeling van een spuitabces

Auteur: G. de Wit

Vertaald/bijgewerkt:

Nieuwsbrief: 1994

Pagina: 28/29

Jaargang: 8

Nummer: 5

Toestemming:

Illustraties:

Bijzonderheden:

Kernwoorden: Abces Wond Verslaving infectie wondbehandeling

Literatuur: Bronnen: - Protocol Abces- en wondbehandeling Drugsafdeling GG&GD Amsterdam, samengesteld door Gust de Wit, verpleegkundige Drugsafdeling GG&GD, Quirinus van Arnhem, arts Drugsafdeling GG&GD en Amon Wafelman, apotheker Slotervaartziekenhuis Amsterdam. - Medisch advies van Quirinus van Arnhem, arts Drugsafdeling GG&GD Amsterdam.

Mevrouw Patricia is een 23-jarige Italiaanse druggebruiker. Sinds acht weken is zij in Amsterdam. Zij was met een vriend als toerist gekomen en is beroofd van haar geld en paspoort. Ook is haar methadon gestolen, die zij vanuit een Italiaans methadonproject had meegekregen voor de duur van haar vakantie. Zij besluit terug te gaan naar huis en komt naar de Prostitutie en Passantenpoli voor een overbruggingsdosis methadon voor de terugreis. Bij intake blijkt zij een rijp spuitabces aan haar rechter pols te hebben.

Een spuitabces ontstaat doordat er bij het injecteren bacteriën binnendringen en er een infectie ontstaat. Na de besmetting ontstaat een lokale infectie. Vaak vormt zich eerst een infiltraat: de infectie gaat gepaard met vochtophoping in de weefsels, tussen de cellen. De hand of pols zwelt, de huid is gespannen, warm en rood, er is sprake van functieverlies en het doet pijn. Druggebruikers voelen vanwege hun opiaatgebruik minder snel pijn. Bovendien hebben zij vaak een overdreven angst voor dokters en hebben de neiging om zelf te gaan "dokteren". Dat kan ertoe leiden dat druggebruikers pas in een laat stadium medische hulp zoeken.

Behandeling van een infiltraat is erop gericht dat er geen abces ontstaat. De behandeling van een infiltraat bestaat eruit het betreffende lichaamsdeel nat te verbinden, bijvoorbeeld door hydrofiele gazen en elastische windsels. Het verband regelmatig nathouden. Bij druggebruikers die op straat zwerven is dat soms een probleem. Bij vorst adviseren wij daarom alleen binnenshuis een nat verband te gebruiken. Naast een nat verband is rust van belang. Bij een infiltraat aan de hand, pols of onderarm de arm in een mitella dragen. Bij een infiltraat aan voet of been wordt geadviseerd het been hoog te houden. Dagelijkse inspectie is nodig.

Het infiltraat kan echter tot een abces leiden. Een abces is een met pus gevulde holte. De holte bestond niet van tevoren, maar is ontstaan door vochtophoping in de weefsels die is omkapseld.

Kenmerk van een abces is zogeheten fluctuatie: als je twee vingers losjes op het abces legt en je drukt met één vinger lichtjes, dan voel je de andere vinger omhoog gaan. Pas als er sprake is van fluctuatie is het rijp en kan het worden geïncideerd.

Behandeling van een abces is in principe simpel: de pus moet eruit dus het abces moet open. Na opening (spontaan of door incisie) is het van belang dat de wond enige tijd open blijft zodat alle pus en vocht kans krijgt een weg naar buiten te vinden. Als het geopende abces te snel dicht gaat, ontstaat er opnieuw pus- en vochtophoping. Een geïncideerd abces wordt daarom altijd enige dagen opgehouden door in de wond een voorwerp aan te brengen. Meestal wordt een gaasje gebruikt of een stukje van een steriele rubberen handschoen (slipje). Bij grotere abscessen worden een of meerdere drains achtergelaten. Als de wond niet meer draagt, er geen pus of vocht meer uitkomt en schoon is, kan het draintje worden verwijderd. Als een abces niet spontaan open gaat en vervolgens niet goed wordt behandeld, kunnen ernstige complicaties ontstaan. De bacteriën kunnen zich gaan verspreiden door het lichaam. Als ze in de bloedbaan komen ontstaat een algehele sepsis (septikemie, bloedvergiftiging), een levensbedreigende toestand (hoge koorts, koude rilling, moeheid, anorexie, bloedingen, hypotensie, weefselversterf, orgaanfalen). De bacteriën kunnen zich ook op een andere manier verspreiden, via de lymfe bijvoorbeeld (bacteriëmie), elders in het lichaam nestelen en daar opnieuw een infectie veroorzaken. Een ernstige complicatie die bij druggebruikers nogal eens voorkomt, is een endocarditis, waarbij de ontsteking in het hart, vaak op een van de hartkleppen is gelokaliseerd. Andere complicaties zijn septische artrose (in de gewrichten), septische pneumonie (met kans op embolie) of septische encefalitis.

Steenpuist

Bij de beoordeling van een patiënt met een abces is het belangrijk onderscheid te kunnen maken tussen een abces en een steenpuist (furunkel). Een steenpuist is een necrotiserende ontsteking van een haarzakje, veroorzaakt door de bacterie *Staphylococcus aureus*. Net als een abces heeft de steenpuist de vorm van een bult. Een steenpuist heeft vaak een harde, kraterachtige plek in het midden en voelt stugger aan dan een abces. Belangrijkste verschil tussen een abces en een steenpuist is dat bij een abces fluctuatie optreedt en bij een steenpuist niet.

De behandeling van een steenpuist is gericht op het spontaan doorbreken. Rijping van een steenpuist wordt bevorderd door gebruik van trekzalf (diachylonzalf). Het incideren van een steenpuist wordt wel beschouwd als een 'kunstfout', omdat (te) vroeg incideren ernstige complicaties kan geven (bacteriëmie).

Mevrouw Patricia heeft dus een rijp spuitabces aan de binnenkant van haar rechter pols. In overleg met de arts wordt besloten dat het abces op de eerste hulp afdeling van een ziekenhuis moet worden geïncideerd. Op onze polikliniek zijn daarvoor onvoldoende faciliteiten (krappe huisvesting, geen afzuigapparatuur, geen optimale hygiënische omstandigheden).

Probleem is, dat mevrouw Patricia onverzekerd is. Na telefonisch overleg met een arts assistent in een nabijgelegen ziekenhuis kan cliënte naar de eerste hulp komen ter incisie van het abces.

Dit is aanleiding om mevrouw Patricia tijdelijk methadon aan te bieden. Door een voldoende dosering methadon is ze in staat om het intraveneuze gebruik van heroïne tijdelijk te stoppen, waardoor de insteekplaats en het abces ontzien worden. Omdat ze dagelijks haar methadon moet komen halen, kan dan tevens de wond worden verzorgd en geïnspecteerd. Regel is wel

dat eerst de wondverzorging plaats vindt en dat daarna pas de methadon wordt verstrekt. Gekozen wordt voor een dosering van 60 mg oraal, per dag. De volgende dag kan zij weer methadon halen, waarbij eventueel de dosis kan worden aangepast.

De volgende dag komt mevrouw Patricia terug. We gaan de wond inspecteren en het verband verwisselen.

- Van belang is de patiënt daarover goed te informeren en alle benodigde spullen klaar te leggen.
- Horloge, ringen en andere sieraden doe je af.
- Stroop de mouwen op en trek een witte jas aan met korte mouwen.
- Was je handen (gewoon met water en zeep).
- Trek niet steriele, disposable huishoudhandschoenen aan.
- Leg een disposable nierbekkentje of een matje onder het te behandelen lichaamsdeel.
- De verpleegkundige of arts (dus niet de patiënt) verwijdert het oude verband door het met een schaar door te knippen (afwikkelen van het verband geeft kans op strooien van bacteriën).
- Gooi de huishoudhandschoenen met het oude verband weg en trek disposable rubberen handschoenen aan.
- Verbind het abces conform het protocol.

Het abces is in het ziekenhuis keurig geïncideerd. Meestal gebeurt het incideren van (kleine) abscessen zonder verdoving, omdat prikken in het abces geen zin heeft (dan prik je het lek en spuit je de verdoving in pus). Bij druggebruikers wordt om psychologische reden (vanwege hun angst) naast het gebruik van ethyleenspray wel eens rondom het abces wat lidocaïne (of fysiologisch zou) ingespoten.

De chirurg die het abces heeft gedraineerd heeft een gaasdrainage in de wond achtergelaten. Het gaasdrainage en het verband (natte gaasjes en een zwachtel) moeten dagelijks op de PPP worden verschoond, zo lang er pus uit komt. Het verband en het gaasdrainage moeten bovendien nat gehouden worden.

De genezing van mevrouw Patricia verloopt voorspoedig. De dosering van de methadon wordt verhoogd van 60 naar 70 mg oraal per dag. Na twee dagen komt er geen pus meer en wordt het drainage verwijderd. Mevrouw Patricia is nu in staat om naar Italië te reizen. Via het Italiaanse consulaat (ze is immers haar paspoort kwijt), regelen wij een enkele reis naar haar woonplaats en een 'Laisser passer', een document waarmee ze de grenzen kan passeren op weg naar huis. Ze krijgt verder methadon mee voor de reis (overbruggingsdosis) en een brief die ze aan de grens kan laten zien, die verklaart waarom ze methadon bij zich heeft. Wij hebben tevens per fax het methadonproject in haar woonplaats op de hoogte gesteld van haar komst. Bij haar reisdocumenten zit een kopie van deze fax. Al deze documenten hebben de bedoeling te voorkomen dat ze aan de grens (met name aan de Franse grens) wordt tegengehouden en teruggestuurd.

Voor de reis wordt de wond van mevrouw Patricia afgedekt met een hydrocolloïd (bijvoorbeeld Duoderm). Voordeel hiervan is dat het meerdere dagen kan blijven zitten. Op de hydrocolloïd komt nog een zwachtel om de wond verder te beschermen. Mevrouw Patricia krijgt het advies mee om in Italië naar haar arts te gaan voor behandeling van het abces. Zij krijgt verband mee voor onderweg.

G.de Wit,coördinerend verpleegkundige PPP, drugsafdeling GG&GD Amsterdam